

Motion till riksdagen

1989/90:Fö419

av Christer Skoog (s)

Torhamns udde

Torhamns udde är av riksintresse för naturvård och friluftsliv. Området är därför naturreservat, men är samtidigt militärt skjut- och övningsfält. Skjutningarna förhindrar i stor utsträckning allmänhetens tillträde till reservatet och har orsakat att fågelstationen på Torhamns udde måst upphöra med sin verksamhet.

Koncessionsnämnden för miljöskydd har i november 1989 fattat beslut i ärendet som innebär att skjutningar, som bedrivs av Försvarets materielverk och BK/KA 2 får fortgå som hittills. Beslutet har överklagats till regeringen av bl.a. statens naturvårdsverk, Karlskrona ornitologiska klubb och boende i Torhamn och Sandhamn.

Torhamns uddes naturvärden

Torhamns udde är naturreservat vars syfte är att bevara ett "naturområde beläget i östra Blekinges kustbygd med betydande biologiska, främst ornitologiska, naturvärden och ett särpräglat kulturlandskap samt att trygga tillgången till ett för det rörliga friluftslivet värdefullt område".

Reservatet utgör en del av den östblekingska urbergsslätten. Vegetationen består av ängsmarker och hedområden med gräs, en och ljung samt lövskog med björk som dominerande trädslag. En stor del av reservatet utgörs av betesmark och långgrunda stränder. Enligt naturvårdsverket och länsstyrelsen i Blekinge län är Torhamns udde av riksintresse för naturvård och friluftsliv.

Vid Torhamns udde koncentreras flyttfågelsträcken, på grund av kuster- nas ledlinjeeffekt, under såväl vår- som höstflyttningen. Udden är en viktig lokal för rastande fåglar samt av stort värde för studier av flyttfågelsträcket. Sedan 1961 har här funnits en fågelstation. Det stora värdet av ornitologisk forskning på Torhamns udde har upprepade gånger påtalats av bl.a. Naturhistoriska riksmuseet, naturvårdsverket och Sveriges ornitologiska förening. Enligt länsstyrelsens beslut om naturreservat skall ornitologisk forskning kunna bedrivas under hela året.

Torhamns geografiska läge gör platsen väl lämpad för flyttfågelforskning av minst tre skäl. För det första ligger Torhamns udde just vid den viktiga sträckväg från norra Sovjetunionen till Atlantkusten som används av bl.a. många svanar, gäss, änder och vadare. För det andra ligger Torhamns udde i skärningspunkten av de svenska ost- och sydkusterna, vilket gör att många

andfåglar koncentreras där på väg in i eller ut ifrån Östersjön. För det tredje samlas under höstflyttningen många landberoende fågelarter till sydspetsen av Torhamns halvön.

Vid fågelstationen finns synnerligen goda tillfällen att ge åskådlig information om naturen. Den undervisning som kan ges direkt på plats i naturen är intensivare och mer levande än den information som kan ges på andra sätt. Den självupplevda naturupplevelsen blir en grund för en djupare förståelse för vår natur och ett engagemang till skydd för vår miljö.

Fåglarna utgör ofta en spegling av vår miljö och de förändringar som sker i landskapet. Fåglarna kan därför användas som indikatorer på miljöförändringar. Det är av denna anledning viktigt med kontinuerlig, övervakande verksamhet vid fågelstationen. Sådan verksamhet, som kräver daglig närvaro på den södra delen av Torhamns udde, omöjliggörs nu av de militära skjutningarna.

Militärt övnings- och skjutfält

Ca 80 hektar av Torhamns udde förvärvades av Fortifikationsförvaltningen 1968 efter beslut av regeringen. I regeringsbeslutet framhölls bl.a. att den från civil synpunkt betydelsefulla södra delen av udden i görligaste mån skulle frigöras från militär verksamhet (försvarsdep. 1966-01-21).

Inom naturreservatet förekommer militär verksamhet av två slag. KA 2 bedriver övningsverksamhet för värnpliktiga och Försvarets materielverk (FMV) bedriver provskjutningar. Under 1989 har koncessionsnämnden för miljöskydd behandlat frågan om skjutverksamhet på Torhamns udde och därvid fastställt antalet skjutdagar till högst 110 per år.

Konflikten på Torhamns udde gäller främst FMVs skjutningar, som dels förhindrar eller försvårar tillträdet till reservatet och dels förorsakar betydande buller i de närbelägna samhällena. Under senare år har riskområden i samband med skjutningar i allt högre grad kommit att inkräkta på den södra udden samtidigt som antalet skjutdagar har nära fördubblats från de ca 60 skjutdagar per år som gällde vid tiden för regeringens beslut. Den enda tillfartsvägen till området är dessutom avstängd alla dagar då FMV har skjutningar, oavsett vilken typ av skjutning det gäller.

Buller i närbelägna samhällen

Torhamn och Sandhamn ligger knappt 1,5 km norr om skjutfältet och de närmaste husen finns mindre än 1 km från FMVs skjutplats. Naturvårdsverket anger i sina riktlinjer för lokalisering av skjutfält att nyanläggning inte bör ske närmare än 4 km från bebyggelse och att ingen bebyggelse bör finnas inom 1,5 km från skjutfält.

Bullret från skjutningarna upplevs som störande av en stor del av befolkningen. Som mest har ca 110 decibel C (dBC) uppmätts mitt i samhällena och ca 112 dBC vid den närmaste bebyggelsen. Enligt koncessionsnämndens beslut får bullernivåerna inte överstiga 100 dBC vid närmaste bebyggelse och inte 90 dBC i samhällenas centrum och norra delar.

Skjutfältet på Torhamns udde innebär att nybyggnation inte kan ske inom de södra och centrala delarna av Torhamn och Sandhamn och att bygdens utveckling härigenom kraftigt hämmas.

Mot. 1989/90
Fö419

Tillämpningen av naturresurslagen

Vid prövning enligt miljöskyddslagen skall lagen om hushållning med naturresurser m.m. (SFS 1987:12) tillämpas. Naturresurslagen syftar till att få en från allmän synpunkt god hushållning med mark och vattenområden och kan ses som ett resultat av det ökade miljömedvetande som de senaste decenniernas natur- och miljödebatter har lett fram till. Riksdagen har genom naturresurslagen uttalat att områden som är av riksintresse för naturvärden, kulturminnesvärden och friluftslivet skall skyddas mot åtgärder som kan skada dessa intressen. Det är angeläget att naturresurslagens intentioner verkligen beaktas av de myndigheter som har att tillämpa lagen.

Upprätthållande av respekten för naturreservat

Det viktigaste sättet som samhället förfogar över för att skydda naturområden är att bilda naturreservat med stöd av naturvårdslagen. För varje reservat fastställs föreskrifter för att säkra det skydd av de naturvärden m.m. som reservatet avser att värna. För att inte naturreservat som ett instrument att skydda värdefull natur skall urholkas är det viktigt att respekten för naturreservaten och deras syfte upprätthålles. Om samhället sanktionerar åtgärder som uppenbarligen strider mot reservatens syfte försvagas därigenom allmänhetens tilltro till samhällets vilja och förmåga att skydda vår natur. Effekten blir att man härigenom bidrar till en demoralisering som riskerar att efterlevnaden av samhällets regelsystem förminsкас.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs
att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om skydd av Torhamns udde.

Stockholm den 25 januari 1990

Christer Skoog (s)